

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Hany Lojkáskové a soudců Mgr. Vladimíra Soukupa a JUDr. Blaženy Škopkové ve věci

žalobců:

- a) **Marta Páralová**, narozená dne 20. 3. 1933
bytem Brno-Židenice, Vilémov - Viniční 2562/176, 615 00
- b) **Mgr. Libuše Jeremiasová**, narozená dne 4. 7. 1957
bytem Brno, Slatinská 4229/69, 636 00
- c) **Ing. Eva Volejníčková**, narozená dne 19. 10. 1933
bytem Brno, Veveří 45, 602 00
- d) **Tomáš Volejníček**, narozený dne 10. 8. 1982
bytem Praha 2 – Vinohrady, U Zvonařky 1D, 120 00
- e) **Mgr. Pavel Volejníček**, narozený dne 4. 4. 1968
bytem Praha 7 – Holešovice, Tusarova 1537/19, 170 00
- f) **MUDr. Miroslava Španělová**, narozená dne 16. 3. 1946
bytem Valtice, Za Tesárnou 871, 691 42
- g) **Eva Zbořilová**, narozená dne 23. 9. 1943
bytem Brno-sever, Ježkova 6, 638 00
- h) **Josef Krejčí**, narozený dne 8. 10. 1954
bytem Brno – Líšeň, Konrádova 2, 628 00
- i) **Jiří Krejčí**, narozený dne 28. 5. 1946

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová

bytem Brno – Židenice, Jamborova 63, 615 00

j) MUDr. Helena Volejníčková, narozená dne 5. 7. 1944
bytem Praha 4 – Nusle, Kloboučnická 1627/7, 140 00
všichni zastoupeni advokátem JUDr. Jiřím Hartmannem
sídlem Praha 8, Sokolovská 49/5, 186 00

proti
žalované:

Česká republika - Státní pozemkový úřad, IČ: 01312774
sídlem Praha 3 – Žižkov, Husinecká 1024/11a, 130 00
zastoupená advokátem JUDr. Janem Brodcem LL.M., Ph.D.
sídlem Praha 2 – Vinohrady, Rubešova 162/8, 120 00

o vydání náhradního pozemku

o odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu v Rakovníku č.j. 6 C 60/2021 – 607 ze dne 21. června 2022, ve znění doplňujícího usnesení č.j. 6 C 60/2021 – 628 ze dne 27. července 2022

takto:

- I.** Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.
- II.** Žalovaná je povinna zaplatit žalobcům náklady odvolacího řízení ve výši 180 774 Kč, a to k rukám jejich právního zástupce do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Okresní soud v Rakovníku svým rozsudkem č.j. 6 C 60/2021 – 607 ze dne 21. 6. 2022, ve znění doplňujícího usnesení č.j. 6 C 60/2021 – 628 ze dne 27. 7. 2022 rozhodl tak, že výrokem I. nahradil projev vůle žalované uzavřít se žalobci smlouvu o bezúplatném převodu pozemků parc. č. 1256 a 1259 k. ú. Krty, parc. č. 798/1 v k. ú. Hořovičky a parc. č. 138, 140, 149 a 154 v k. ú. Rynholec, podle níž nabývá žalobkyně a) podíl o velikosti id. 1330/10 000, žalobkyně b) podíl o velikosti id. 1330/10 000, žalobkyně c) podíl o velikosti id. 1467/10 000, žalobce d) podíl o velikosti id. 366/10 000, žalobce e) podíl o velikosti id. 366/10 000, žalobkyně f) podíl o velikosti id. 169/10 000, žalobkyně g) podíl o velikosti id. 1535/10000, žalobce h) podíl o velikosti id. 1535/10 000, žalobce i) podíl o velikosti id. 1535/10 000 a žalobkyně j) podíl o velikosti id. 366/10 000, vše v konkrétním textu, uvedeném v tomto výroku rozsudku. Výrokem II. byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobcům náhradu nákladů řízení ve výši 816 939 Kč, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobců. Výrokem III. byla žalovaná dále uznána povinnou nahradit státu náklady řízení, jejichž výše bude stanovena v samostatném usnesení. V něm byla vyčíslena částkou 3 822 Kč s tím, že lhůta pro její zaplacení byla stanovena do tří dnů od právní moci rozsudku na účet soudu prvního stupně.
2. Žalobci se domáhali v konečném znění své žaloby svého nároku s tím, že jsou oprávněnými osobami ve smyslu ust. § 4 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“) a na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství – Pozemkového úřadu města Brno č.j. 3094/92/1-RNP, ze dne 10. 6. 2009, č.j. 3094/92/3-RNP ze dne 8. 12. 2010 a č.j. 3094/92/8-RNP ze dne 20. 5. 2020, mají nárok na nabytí vlastnického práva k tzv. náhradním pozemkům za jejich pozemky v restituci nevydané, z důvodu existence překážek uvedených v ust. § 11 odst. 1 zákona o půdě. V žalobě poukazovali na chybné ocenění restitučních nároků, z čehož dovozovali její opodstatněnost a na skutečnost, že žalovaná je ve vztahu k uspokojení jejich restitučního nároku liknavá až svévolná. Žalovaná vyjádřila nesouhlas ohledně její liknavosti a svévole a žalobu označila za předčasnou s tím, že žalobci podali žádost o přecenění až dne 30. 4. 2021. Namítala nesrozumitelnost žaloby s tím,

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová

že nebyla jasně vyjádřena hodnota restitučního nároku žalobců a vyjádřila nesouhlas s původním spojením více restitučních nároků žalobců žalobou v jedno řízení s navrhovaným petitem, znějícím na nahrazení projevu vůle žalované ve prospěch spoluvlastnictví žalobců u náhradních pozemků. V závěru řízení učinila nespornou výši restitučního nároku žalobců, pokud jde o částku 2 857 492,48 Kč. Uváděla, že z její strany ve vztahu k náhradním pozemkům nebyly tvrzeny žádné překážky převoditelnosti a nevyplývají ani z obsahu spisu s tím, že jejich hodnota zcela jednoznačně nepřesahuje výše vyčíslený restituční nárok žalobců, takže sporná zůstala pouze otázka liknavosti, případně svévole žalované.

3. Soud prvního stupně po provedeném řízení, kdy provedl důkaz listinami, znaleckým posudkem a výsledkem znalce Ing. Josefa Vaňka tak, jak je podrobně uvedeno v odůvodnění napadeného rozsudku, na které odvolací soud pro stručnost odkazuje, dospěl k závěru, že se žalobci již žádostí ze dne 20. 7. 2009 obrátili na Pozemkový fond České republiky ohledně přecenění nevydaných pozemků, byť k této listině žalovaná sdělila, že nemá informace o tom, že by tuto žádost evidovala. Prvostupňový soud proto odmítl její argumentaci o předčasnosti žaloby. Tato byla důvodná, neboť žalovaná nakonec restituční nárok žalobců, pokud jde o jeho výši, v drtivé většině uznala, a to až v samém závěru řízení před soudem. Stran její liknavosti vzal za prokázané, že restituční nárok žalobců není dosud uspokojen, a to přesto, že se žalobci aktivně zúčastnili veřejných nabídek žalované. V souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 979/2021 uzavřel, že restituční nárok žalobců nebyl dosud řádně uspokojen, a to zejména z důvodů, že nebyl žalovanou řádně oceněn, přičemž na závěru o liknavosti žalované nic nemění skutečnost, že teprve v závěru daného řízení přistoupila k přecenění drtivé části restitučního nároku žalobců. S ohledem na závěry vyjádřené v rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3039/20 konstatoval, že žalobcům nic nebrání žádat převod náhradních pozemků do podílového spoluvlastnictví, kdy liknavost žalované lze dovodit již ve vztahu jen k některým z žalobců a není tedy podstatné, že menší část restitučního nároku vznikla žalobcům až na základě posledně citovaného rozhodnutí ve výroku tohoto rozsudku z nedávné doby. Zdůraznil, že podstatné pro posouzení nároku žalobců na nahrazení projevu vůle k převodu náhradních pozemků k uspokojení jejich restitučního nároku je naopak to, že jim již od roku 2009 svědčí restituční nárok, který dosud nebyl řádně uspokojen, a to zejména z důvodu chybného ocenění výše tohoto restitučního nároku ze strany žalované. Ohledně liknavosti žalované poukázal na řadu rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, citovaných v odst. 7 odůvodnění napadeného rozsudku. Uzavřel, že žalobcům svědčí restituční nárok minimálně ve výši 2 857 492, 48 Kč přičemž hodnota náhradních pozemků podle znaleckého posudku znalce Ing. Josefa Vaňka, činí u pozemku parc. č. 1256 v k.ú. Krty 6 539 Kč, u pozemku parc. č. 1259 v k.ú. Krty 15 694 Kč, u pozemku parc. č. 798/1 v k.ú. Hořovičky 138 703 Kč, u pozemků parc. č. 138, 140, 149 a 154 v k.ú. Rynholec 81 469 Kč, takže celková hodnota náhradních pozemků ve výši 242 405 Kč zjevně nepřesahuje hodnotu jejich restitučního nároku. Stran ocenění pozemků, označených územně plánovací dokumentací jako budoucí rezerva s určením pro plochy bydlení v parkovém prostředí, uvedl, že tyto jsou podle zjištění znalce v současné době využívány jako zemědělské a kdy znalec přesvědčivě vysvětlil, z jakých důvodů tyto pozemky ocenil podle ust. § 14 odst. 3 vyhlášky MF č. 316/1990 v ceně 5,75 Kč za m². Poukázal na to, že závěry znalce jsou rovněž v souladu se závěry, formulovanými Nejvyšším soudem ČR v jeho rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 4304/2015, podle kterých je vymezení územní rezervy podle ust. § 36 odst. 1 stavebního zákona toliko dočasným opatřením pro případ, že dané území bude prověřeno pro účel zvažovaného záměru s pozitivním výsledkem. Rozhodnuto bylo s odkazem na ust. § 4 odst. 1, ust. § 11 odst. 1 písm. c), ust. § 11a odst. 1 a ust. § 13 zákona o půdě. Prvostupňový soud poukázal v odst. 10 odůvodnění napadeného rozsudku na další konstantní judikaturu Nejvyššího soudu ČR, ze které vyplývá, že osoby, jimiž podle zákona o půdě vznikl nárok na převod náhradních pozemků, se mohou žalobou domáhat, aby byla žalované uložena povinnost uzavřít s nimi smlouvu o převodu konkrétních pozemků, byť jinak právem na výběr pozemku, který má být poskytnut jako náhradní, nadány nejsou, pokud žalovaná neplní svou povinnost udržovat nabídku

náhradních pozemků mající takové kvalitativní a kvantitativní parametry, aby při uspokojování restitučních nároků nedocházelo ke zbytečným průtahům a k počínání, které by bylo lze označit jako liknavé, či dokonce svévolné. Uvedl, že uvedený postup v situaci, kdy oprávněná osoba v důsledku nedostatku postupu žalované není s to dosáhnout uspokojení svého nároku na vydání náhradních pozemků podle zákona o půdě, nelze považovat za diskriminační vůči jiným restitucentům, jelikož je jím pouze dán průchod soukromoprávnímu principu, podle něhož práva náležejí bdělým. Liknavost ve vztahu k žalobcům spatřoval, kromě výše uvedeného, i v dlouhodobosti rozhodování o vydání či nevydání pozemků. Konstatoval, že liknavý a svévolný přístup žalované spočívá rovněž v tom, že tato neevidovala restituční nárok žalobců ve správné výši, a to ani k jejich žádosti z roku 2009, přičemž drtivou část restitučního nároku přecenila teprve v samotném závěru tohoto řízení. Zdůraznil, že přitom měla dostatek času i informací pro to, aby již s ohledem na uvedenou žádost žalobců evidovala jejich restituční nároky v řádné výši. Uzavřel, že nesprávným oceněním restitučního nároku žalobců ze strany žalované jim bylo de facto znemožněno poskytnutí adekvátní ekvivalentní náhrady za nevydané pozemky a že tito doložili, že se účastnili veřejných nabídek žalované, což však nevedlo k reálnému uspokojení jejich restitučních nároků. O nákladech řízení rozhodl podle ust. § 151 ve spojení s ust. § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“) se zdůrazněním, že důvody pro zastavení části řízení na základě zpětvzetí (t.j. že dotčené pozemky trpí některou z překážek převoditelnosti), vyšly najevo až v rámci soudního řízení. Uzavřel, že žalobcům v uvedeném rozsahu nelze přičítat procesní zavinění na zastavení řízení. Výši nákladů určil podle ust. § 8 odst. 1, ust. § 7 bod 6., ust. § 11 odst. 1 písm. a), d) a g) a odst. 3, ust. § 11 odst. 2 písm. c), ust. § 13 odst. 4 a ust. § 14 vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen „AT“) ve spojení s ust. § 137 odst. 3 o.s.ř. Páříční lhůta byla určena podle ust. § 160 odst. 1, část věty před středníkem o.s.ř. a místo k plnění podle ust. § 149 odst. 1 o.s.ř. Výrok III. byl odůvodněn ust. § 148 odst. 1 o.s.ř., s odkazem na ust. § 155 odst. 1 část věty druhé za středníkem o.s.ř., když v doplňujícím usnesení byl dále odkaz na ust. § 160 odst. 1 o.s.ř.

4. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná včas odvolání a opakovaně poukazovala na předčasnost podané žaloby s tím, že žalobci byli několikrát informováni o zpracovávání jejich žádostí, a byli si vědomi pravděpodobnosti jejich kladného vyřízení, trvali dále na účasti v řízení, a v krátkém sledu navíc podali ještě další tři žaloby k různým soudům v České republice. Tvrdila, že někteří ze žalobců navíc odmítli poskytnout potřebnou součinnost a předložit dokumentaci, na základě které by bylo možno zhodnotit možnost i další, jimi požadované, navýšení restitučních nároků. K žádosti žalobkyně c) ze dne 20. 7. 2009 konstatovala, že tato byla dne 7. 8. 2009 písemně vyrozuměna o jejím zpracování, ale že k výzvě žalované již žádnou součinnost neposkytla a nepokračovala ani žádná další relevantní komunikace z její strany. Dovožovala, že žalobci podali žalobu předčasně, když nevyčkali vyřízení svých žádostí podaných v kontextu dané věci krátce před soudním uplatněním svých nároků. Nedůvodnost žaloby byla následně jen potvrzena skutečností, že žádosti žalobců byly v maximálním možném rozsahu vyřízeny kladně. Odvolatelka ve svém odvolání uváděla, že nejsou splněny předpoklady k vydání náhradních pozemků v soudním řízení dovozené judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu ČR. Konstatovala, že možnost uspokojování restitučních nároků oprávněných osob v tzv. náhradovém soudním sporu je dána pouze ve zcela výjimečných případech, kdy oprávněná nemůže dosáhnout uspokojení svých nároků standardní, zákonem předvídanou cestou, t.j. účastí ve veřejných nabídkách vyhlášených žalovanou. Zdůrazňovala, že ve vztahu ke konkrétnímu případu každého konkrétního žalobce je nutno prokázat okolnosti, na jejichž podkladě lze postup žalované kvalifikovat jako liknavý, svévolný či diskriminační, a kdy se zároveň oprávněná osoba přes svůj aktivní přístup nemůže dlouhodobě domoci svých práv. Poukazovala na to, že zde nebyl prokázán žádný konkrétní projev liknavosti nebo svévole žalované, pro který by alespoň některý z žalobců nebyl schopen uspokojovat svůj restituční nárok zákonem předvídanou formou, t.j. účastí ve veřejných nabídkách. Připomínala, že prvostupňový soud konstatoval splnění uvedených podmínek za situace, kdy žalobci sami opakovaně uvedli, že se účastní

veřejných nabídek. Výše restitučních nároků tvrzených jednotlivými žalobci a jejich výše evidovaná ze strany žalované je navíc u jednotlivých žalobců buď zcela totožná, nebo se liší pouze v drobné části. S ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu ČR dovozovala, že její liknavost nelze dovozovat pouze z délky trvání řízení. Soudu prvního stupně vytýkala, že nevzal v potaz skutečnost, že žalobci zaslali žalované žádost o přecenění svých restitučních nároků až po mnoha letech od doby, kdy bylo rozhodnuto o jejich nárocích na vydání náhradních pozemků a o několik dní později podali žalobu, aniž by vůbec vyčkali vyřízení těchto žádostí. Ve svém odvolání poukazovala na to, že prvostupňový soud prvního stupně přistoupil k citované judikatuře značně selektivně, když své závěry poměrně nekriticky a bez podrobnějšího vysvětlení dovodil pouze z několika rozhodnutí, na která poukazují žalobci, ale nijak se nevypořádal s judikaturou, na níž odkazovala ona. Poukazovala rovněž na to, že žalobci předložené znalecké posudky nespĺňovali zákonné náležitosti, když absentující formální náležitosti znaleckých posudků nebylo možno odstranit pouze v rámci znaleckého výsledku. Dovožovala, že vady znaleckého posudku nebyly a ani nemohly být zhojeny, jiné ocenění předloženo nebylo, a bylo tedy rozhodnuto o vydání náhradních pozemků, které nebyly oceněny v souladu se zákonem. Navrhla buď zrušení rozsudku a vrácení věci soudu prvního stupně, nebo jeho změnu tak, aby byla žaloba zamítnuta.

5. Žalobci ve svém vyjádření navrhli potvrzení rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správného. Předně vyslovili nesouhlas s názorem žalované, že by jejich žaloba byla předčasná, a to s tím, že čekali takřka třicet let, než o některých jejich nárocích žalovaná rozhodne, že požádali o správné přecenění již v roce 2009, že se veškeré podklady nacházely ve spise žalované a že tato i nadále zpochybňuje ocenění některých náhradních pozemků. Konstatovali, že je zákonnou povinností žalované ocenit jim nevydané pozemky ve správné výši, což se nestalo a odkazovali na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu ČR. K žádosti o přecenění z roku 2009 připomínali, opět s odvoláním na uvedenou judikaturu, stejně jako na judikaturu Ústavního soudu ČR, že aktivita žalobkyně c) byla přičitatelná i ostatním žalobcům, jakožto oprávněným osobám ve stejné věci. Připomínali, že jim náležel nárok na správné ocenění nevydaných pozemků a na poskytnutí přiměřené a ekvivalentní náhrady za nevydané pozemky přímo na základě zákona o půdě, nikoliv na základě jakékoli výzvy. Pokud tedy žalovaná dovozovala, že jí měla být poskytnuta pro splnění jejích zákonných povinností lhůta několika měsíců, označili takovýto postup za zjevně účelový a obstrukční, ale i za projev liknavosti, svévole a diskriminace vůči nim. Stran splnění podmínek pro podání této žaloby v důsledku liknavého a svévolného jednání žalované, odkazovali opět na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu ČR se zdůrazněním, že žalovaná, resp. její právní předchůdci, byla povinna jednat tak, aby rozhodnutí bylo vydáno co možná nejrychleji, v každém případě bez zbytečného odkladu. Dovožovali, že pokud své povinnosti příslušný veřejnoprávní subjekt neplní více jak dvacet osm let, jedná protiprávně, svévolně a liknavě. Zdůrazňovali, že prokázali svou účast v celé řadě veřejných nabídek, v nichž ale nemohli být úspěšní z důvodu nesprávného ocenění jim nevydaných pozemků žalovanou a v tomto směru odkazovali opět na judikaturu Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu. Poukazovali rovněž na to, že tak byli nejenom automaticky vyloučeni z možnosti ucházet se o kvalitnější a samozřejmě dražší náhradní pozemky, ale byli i diskriminováni oproti oprávněným osobám, jejichž nárok žalovaná uznala ve správné výši. Stran jimi předložených znaleckých posudků připomínali, že žalovaná nijak nezpochybňovala jejich obsah, ale toliko jejich formu. Postup soudu prvního stupně, který provedl výsledek znalece, označili za správný a dostatečný. Prvostupňový soud navíc své závěry o nesprávném ocenění nevydaných pozemků založil i na jiných důkazech.
6. Krajský soud v Praze jako soud odvolací (ust. § 10 odst. 1 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno proti nepravomocnému rozsudku okresního soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (ust. § 204 odst. 1 o.s.ř.), že jde o rozhodnutí, proti kterému je odvolání přípustné (ust. § 201 o.s.ř.), a že žalovanou uplatněné skutečnosti lze podřadit pod dovolené

odvolací důvody [ust. § 205 odst. 2 písm. b), c), d), e) a g) o.s.ř.], přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu uvedeném v ust. § 212, věta první o.s.ř. a ust. § 212a odst. 1 a 3 o.s.ř., t.j. v celém rozsahu, tedy přezkoumal i řízení, které vydání napadeného rozhodnutí předcházelo, přihlížel k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (ust. § 212a odst. 5 o.s.ř.) a poté dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

7. Odvolací soud shledal, že soud prvního stupně provedl v řízení potřebné dokazování, provedené důkazy správně hodnotil, zjistil z nich správné skutečnosti a na jejich základě dospěl ke správným závěrům o skutkovém stavu věci. Odvolací soud při svých závěrech o skutkovém stavu věci proto vychází z výsledků dokazování soudu prvního stupně, tak jak je ve svém rozsudku správně popsal, a pro stručnost na jeho rozsudek v těchto částech zcela odkazuje. Postupuje tak v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3450/2011 ze dne 16. 11. 2011, podle něhož vychází-li potvrzující rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé z týchž skutkových a právních závěrů jako rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, pak se požadavkům kladeným na obsah odůvodnění takového rozhodnutí odvolacího soudu ust. § 157 odst. 2 o.s.ř. nikterak neprotiví, jestliže odvolací soud (byť i v reakci na námitky odvolatele) omezí své závěry na prosté přitakání správnosti skutkových závěrů a právního posouzení věci soudem prvního stupně. To je dáno charakterem (postavením) odvolacího soudu, jenž plní roli přezkumné instance a nebuduje svá rozhodnutí „na zelené louce“ a bez vazby na argumentaci soudu prvního stupně.
8. Skutkové a právní závěry soudu prvního stupně jsou tedy správné, odvolací soud je sdílí, v souladu s výše citovaným usnesením Nejvyššího soudu ČR v podrobnostech odkazuje na odůvodnění napadeného rozsudku a dále k věci, se zřetelem k odvolacím námitkám, dodává:
9. Předně je nutno konstatovat, že žalobci jsou osobami oprávněnými podle ust. § 4 zákona o půdě a jejich nárok vyplývá z rozhodnutí Ministerstva zemědělství – Pozemkového úřadu města Brno č.j. 3094/92/1-RNP ze dne 10. 6. 2009, č.j. 3094/92/3-RNP ze dne 8. 12. 2010 a č.j. 3094/92/8-RNP ze dne 20. 5. 2020. S odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3 Cdo 1091/96 pak připomíná, že mimo rámec správního soudnictví není soud oprávněn věcnou správnost správního rozhodnutí zkoumat, přísluší mu toliko zkoumat jen to, zda se nejedná o tzv. paakt, tedy, zda projednávané správní rozhodnutí bylo vydáno v mezích pravomoci příslušného správního orgánu, zda je pravomocné a vykonatelné. Z tohoto pohledu tedy projednávanému rozhodnutí správního orgánu nelze ničeho vytknout.
10. Jde-li tedy o právní postavení žalobců, jakožto osob oprávněných podle ust. § 4 zákona o půdě, je třeba vycházet z uvedeného správního rozhodnutí. Žalobci jsou proto nositeli hmotného, vynutitelného nároku na vydání náhradních pozemků podle ust. § 11a zákona o půdě.
11. Vymezení územní rezervy je totiž podle ust. § 36 odst. 1 stavebního zákona skutečně toliko dočasným opatřením pro případ, že dané území bude prověřeno pro účel zvažovaného záměru s pozitivním výsledkem.
12. Jak bylo uvedeno ve výše citovaném rozsudku Nejvyššího soudu ČR (odst. 11), tak podrobně se zásadami územního rozvoje v souvislosti s vymezením územní rezervy zabýval již Nejvyšší správní soud v jeho rozsudcích sp. zn. 1 Ao 7/2011 ze dne 21. 6. 2012 a dále v rozsudku sp. zn. 7 AOs 2/2012 ze dne 14. 2. 2013, v nichž v analogických případech mimo jiné uvedl, že vymezení územní rezervy nepředstavuje stavební uzávěru, byť se jí v některých ohledech může zdánlivě podobat. V území je i nadále možno činit změny, ovšem s výjimkou těch, které by znemožnily či podstatně ztížily budoucí využití území způsobem, pro nějž má být území prověřeno. Je na navazujících stupních územně plánovací dokumentace, aby zpřesnily územní rezervu způsobem, jímž dojde k vyvážení mezi konkrétními potřebami rozvoje a vyblokováním částí území pro případnou realizaci záměru. Je na odpovědnosti obcí, aby územní rezervu ve své územně plánovací dokumentaci zpřesnily tak, aby procházela v dostatečném odstupu od současného zastavěného území obce. Územní rezerva je tedy prostorem, jehož případné budoucí využití pro uvažovaný záměr se má teprve prověřit. Samotná územní rezerva je toliko

dočasným opatřením pro případ, že dané území bude prověřeno pro účel zvažovaného záměru s pozitivním výsledkem. Teprve poté mohou být činěny kroky k využití územní rezervy pro zvažovaný záměr. Ačkoliv nepředstavuje stavební uzávěru, vlastníky dotčených nemovitostí v možnosti využití jejich nemovitostí omezuje. Je proto zcela na místě, aby toto omezení trvalo co nejkratší dobu tj. dobu nezbytnou pro prověření možnosti využití území pro stanovený záměr. Právě na tento požadavek je nutno klást veliký důraz. Samotné umístění územní rezervy bude často dostatečně (a tedy v souladu s požadavkem proporcionality) odůvodněno tím, že je uvažováno o využití území, a prozatím proto bude vhodné dané území blokovat do doby, než bude připravena podrobnější dokumentace.

13. Dokazováním, provedeným soudem prvního stupně k ocenění pozemků, označených územně plánovací dokumentací jako budoucí rezerva s určením pro plochy bydlení v parkovém prostředí, bylo prokázáno, že tyto jsou v současné době využívány jako plochy zemědělské.
14. Na základě uvedeného odvolací soud uzavírá, že soud prvního stupně zcela správně posoudil hodnoty náhradních pozemků podle závěrů znaleckého posudku Ing. Josefa Vaňka. Pokud tedy znalec ocenil pozemky ve smyslu ust. § 14 odst. 3 oceňovací vyhlášky 3 vyhlášky MF č. 316/1990 Sb. (t.j. 1 m² za 5,75 Kč), učinil tak v souladu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu ČR. Jeho závěry tedy skutečně odpovídají závěrům Nejvyššího soudu ČR, vyplývajícím z jeho rozsudku sp. zn. 22 Cdo 4304/2015 ze dne 4. 12. 2016, na který důvodně odkázal soud prvního stupně.
15. Ten ve své rozhodovací praxi opakovaně dovodil, že cena náhradního pozemku má být ekvivalentní ceně pozemku, který byl oprávněné osobě odebrán (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 101/2003 ze dne 18. 8. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1518/2007 ze dne 21. 2. 2008 či sp. zn. 28 Cdo 2699/2008 ze dne 26. 11. 2009); má tak být zachována identita v charakteru pozemků v tom směru, že rozhodný je jejich charakter, a tedy i hodnota ke dni odnětí státem.
16. Důkaz znaleckým posudkem, doplněným výsledkem znalce podle ust. § 127 o.s.ř. ke sporné otázce ocenění pozemků, byl zcela namístě, neboť k jejímu zodpovězení je třeba odborných znalostí, kterými soud nedisponuje. Zvláštnosti tohoto důkazu pak výrazně limitují soud v možnosti jeho hodnocení (ust. § 132 o.s.ř.). Je v zásadě omezeno pouze na to, zda posudek znalce má formální náležitosti, tedy zda závěry uvedené ve vlastním znaleckém posudku jsou náležitě odůvodněny a zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda znalec vyčerpal úkol v rozsahu, jak mu byl zadán, zda přihlédl ke všem skutečnostem, s nimiž se měl vypořádat, zda jeho závěry jsou podloženy výsledky řízení a nejsou v rozporu s výsledky ostatních provedených důkazů. Soud však nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce, neboť k tomu soudci nemají odborné znalosti anebo je nemají v takové míře, aby mohli toto přezkoumání zodpovědně učinit (stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpj 41/1979, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 1/1981 nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 583/2001 ze dne 25. 4. 2002). Odvolacímu soudu je na druhou stranu samozřejmě známá i rozhodovací praxe Ústavního soudu (rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 49/06, sp. zn. III. ÚS 299/06 a zejména plenární nález sp. zn. Pl. ÚS 11/08), která poměrně striktně soudům ukládá hodnotit znalecký posudek podle zásady volného hodnocení důkazů, neponechávat bez povšimnutí též věcnou správnost posudku a kriticky hodnotit i úplnost a bezvadnost podkladových materiálů, které znalec podrobuje svému zkoumání.
17. Soud tedy při hodnocení znaleckého posudku zkoumá, zda byl provedený úkon učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel uložené zadání (zodpověděl na otázky, resp. zadání k předmětu znaleckého úkonu s určitě a srozumitelně vyloženým závěrem, který má oporu v podkladových materiálech, netrpí rozpory atd.). Zjistí-li soud, že znalec nedostatečně splnil zadaný úkol, případně jej nesplnil vůbec, podle okolností případu posoudí, zda znalce opatřením zaváže k doplnění tohoto neúplného (nedostatečného) posudku nebo zda za účelem posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví jiného znalce.

18. Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru. Závěry znaleckého posudku přitom nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku. Tak je tomu např. tehdy, připouští-li znalecký posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění znalec nepřikročí, nebo postupuje-li znalec ve znaleckém posudku podle určitého předpisu, ale v dílčím závěru se od něho bez bližšího zdůvodnění odchýlí. Může také dojít k situaci, kdy jednotlivé dílčí závěry ve svém souhrnu si do určité míry odporují, nebo vycházejí ze zjištění, které neodpovídá znalcem popisovanému jevu, resp. souhrnu skutečností, k nimž měl znalec přihlížet.
19. Jak tedy bylo shora uvedeno, postupoval soud prvního stupně při provedení a následném hodnocení důkazu znaleckým posudkem, doplněným výslechem znalce podle ust. § 127 o.s.ř. správně.
20. Hodnotící závěr soudu prvního stupně, že postup žalované lze označit nejen za liknavý, nýbrž i svévolný, není přitom nepřiměřený zjištěným skutkovým okolnostem věci. Žalovaná totiž bez ospravedlnitelného důvodu ztěžovala, i přes aktivní přístup žalobců, jejich uspokojení zásadně předpokládaným postupem (t.j. prostřednictvím veřejné nabídky pozemků - srov. § 11a zákona o půdě), nesprávným oceněním restitučního nároku a zejména nerespektováním ustálené soudní judikatury. K důsledkům lpění žalované na nesprávném ocenění restitučního nároku lze připomenout např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 155/2016. Následkem tohoto postupu žalované nedošlo do současné doby k uspokojení žalobců, když se žalovaná ocitla v dlouholetém prodlení. Lze tedy dovodit, a to zcela v souladu s citovanou judikaturou, že následkem jejího liknavého postupu nebylo možné po žalobcích spravedlivě požadovat další účast ve veřejných nabídkách a bylo namístě vyhovět jejich žalobě o vydání konkrétních vhodných pozemků.
21. Soud prvního stupně správně poukázal na to, že žalobci svou žádostí ze dne 20. 7. 2009, podanou téhož dne Pozemkovému fondu České republiky k č.j. 11587/09 požádali „o změnu ocenění nevydaných pozemků v rozhodnutí PU č. 3094/92/1-RNP ze dne 10. 6. 2009 a že na této listině je označeno razítko Pozemkového fondu, včetně data a čísla jednacího. Byť byla tato žádost podepsána toliko žalobkyní c), tak nelze přehlédnout, že projevovala evidentně vůli všech restituentů, neboť je formulována plurálem, tedy je psána v 1. osobě množného čísla (výrazy „žádáme“, „přikládáme“ a „které nám“). Nelze totiž přehlédnout, že snaha dosáhnout požadovaného přecenění restitučních nároků uvedené žalobkyně ve spolupráci s dalšími oprávněnými osobami z téhož restitučního titulu, tedy ostatními žalobci, je třeba považovat za dostatečnou aktivitu všech k dosažení společných cílů, tedy přecenění restitučních nároků. Jak již uvedl Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 3039/20 ze dne 7. 12. 2021, na jehož závěry upozorňovali žalobci, že „rozhodnou-li se oprávněné osoby pro společné uplatnění svých restitučních nároků, nelze jejich následnou aktivitu hodnotit zvlášť u každé z oprávněných osob, jíž momentálně restituční nárok svědčí, ale s přihlédnutím k okolnostem v jejich vzájemné souvislosti a přičitatelnosti tak, že je třeba posuzovat aktivní přístup všech oprávněných osob souhrnně“. Odvolací soud se rovněž zcela ztotožňuje s právním názorem žalobců, že jim nárok na správné ocenění nevydaných pozemků a na poskytnutí přiměřené a ekvivalentní náhrady za nevydané pozemky náležel přímo na základě zákona o půdě, nikoliv na základě jakékoli jejich výzvy. Postup žalované, která dovozovala, že jí měla být poskytnuta pro splnění jejich zákonných povinností další lhůta je tedy zjevně účelový a obstrukční, obsahující projevy liknavosti, svévole a diskriminace vůči žalobcům.
22. Z výše uvedeného je proto zcela zřejmé, že došlo k porušení povinnosti, na kterou odkazuje např. rozhodnutí Nejvyšší soud ČR sp. zn. 28 Cdo 5389/2014, tedy že poskytování náhradních pozemků oprávněným osobám patří k základním povinnostem Pozemkového fondu České

republiky (nyní Česká republika – Státní pozemkový úřad) a že náhrada by měla být poskytnuta v co možná nejkratší době, co nejširšímu okruhu oprávněných osob. Je třeba zdůraznit, že případné nesnáze při vyřizování restitučních nároků nesmí státní orgán přesouvat na osoby oprávněné. Česká republika je totiž, jako právní stát, zodpovědná za průtahy a za neuspokojení každého jednotlivého restituenta. Jestliže restituční nárok žalobců nebyl od roku 2009 uspokojen, je to jednoznačně žalovaná, která fakticky ztížila, ne-li zcela znemožnila, uspokojení jejich restitučního nároku. Judikatura Nejvyššího soudu ČR (reflektující i judikaturu Ústavního soudu ČR – např. nález sp. zn. III. ÚS 495/02 ze dne 4. 3. 2004, publikovaný pod č. 33/2004 Sbírky nálezů a usnesení ÚS ČR, nález sp. zn. III. ÚS 495/05 ze dne 30. 10. 2007, publikovaný pod č. 174/2007 Sbírky nálezů a usnesení ÚS ČR, nález sp. zn. Pl. ÚS 6/05, ze dne 13. 12. 2005, uveřejněný pod č. 531/2005 Sb.) je ustálena v závěru, že v případě liknavého, svévolného či diskriminujícího postupu žalované [resp. jejího předchůdce - Pozemkového fondu ČR, jehož nástupkyní je od 1. 1. 2013 žalovaná, jejíž práva a povinnosti vykonává Státní pozemkový úřad (srov. ust. § 22 odst. 1 zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů)] může oprávněná osoba nárok uplatnit u soudu žalobou na vydání konkrétního vhodného pozemku, aniž by důvodnost takové žaloby bylo nutno vázat na podmínku jeho zahrnutí do veřejné nabídky, a že takový postup (jenž je výrazem zásady *vigilantibus iura scripta sunt*) nelze vůči ostatním oprávněným osobám pokládat za diskriminující (k tomu srov. především rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 3767/2009 ze dne 9. 12. 2009, uveřejněný pod č. 62/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Stran liknavosti a libovůle žalované odvolací soud dále připomíná např. usnesení Nejvyššího soudu ČR č. j. 28 Cdo 3611/2018 – 556 ze dne 12. 6. 2019, které se zabývalo i posuzováním vhodnosti náhradních pozemků a jehož závěry jsou aplikovatelné i v projednávané věci.

23. Pokud žalovaná soudu prvního stupně vytýkala, že nevzal v potaz skutečnost, že žalobci zaslali žalované žádost o přecenění svých restitučních nároků až po mnoha letech od doby, kdy bylo rozhodnuto o jejich nárocích na vydání náhradních pozemků a o několik dní později podali žalobu, aniž by vůbec vyčkali vyřízení těchto žádostí, je tato námitka nedůvodná a ryze účelová. Nelze totiž přehlédnout, že výše zmiňovaná výzva k přecenění nevydaných pozemků byla podána k Pozemkovému fondu ČR již dne 20. 7. 2009 (mimořádně k ní byla přiložena řada příloh) a žaloba byla podána až dne 14. 6. 2021, tedy až po dvanácti letech. Jestliže byla část žádostí žalobců vyřízena v maximálním možném rozsahu kladně, jak to tvrdila žalovaná ve svém odvolání, tak to nic nemění na tom, že stran pozemků, které byly předmětem tohoto řízení, byla v jejich vydání zcela nečinná.
24. Odvolací soud nesouhlasí s názorem žalované, že by prvostupňový soud přistoupil k jím citované judikatuře selektivně, když se nevypořádal s judikaturou, na níž odkazovala ona. Právě tím, že v napadeném rozsudku odkázal na jím citovanou judikaturu, dal jednoznačně najevo, že ji považuje za příslušnou a aplikovatelnou na projednávanou věc. Nelze totiž přehlédnout, že každá věc, projednávaná soudem, je svým způsobem jedinečná a jakékoli zobecňování by nebylo správné a žádoucí. Odvolací soud se tedy ztotožňuje s názorem soudu prvního stupně, že jím vybrané judikáty Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu dopadají na tuto projednávanou věc a pouze pro upřesnění je doplnil ještě dalšími odkazy na jiná rozhodnutí jmenovaných soudů.
25. Soud prvního stupně správně uzavřel, že restituční nárok žalobců nebyl dosud zcela uspokojen formou bezúplatného převodu pozemků, když vydáním pozemků v tomto řízení v celkové výši 242 405 Kč nedošlo k překročení jejich restitučního nároku. Nikterak nepochybil, když žalobě výrokem I. vyhověl a odvolací soud jej jako věcně správné podle ust. § 219 o.s.ř. potvrdil.
26. Při stanovení výše náhrady účelně vynaložených nákladů řízení žalobců vyšel soud prvního stupně ze správných východisek, a její výši stanovil správně, včetně zohlednění ust. § 12 odst. 4 AT za společné úkony právní služby zástupce žalobců ohledně deseti žalobců. Pokud jde o způsob výpočtu výše náhrady účelně vynaložených nákladů řízení žalobců, lze plně odkázat

na obsah podrobného a pečlivého odůvodnění soudu prvního stupně, s nímž se odvolací soud ztotožňuje. Připomíná, že předmětem řízení je penězi ocenitelné plnění, když hodnota náhradních pozemků, jíž je uspokojován restituční nárok žalobců, představovala částka 242 405 Kč, jak správně uzavřel soud prvního stupně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 809/2015 ze dne 8. 9. 2015). Odvolací soud proto jako věcně správný potvrdil podle ust. § 219 o.s.ř. i akcesorický výrok II. Konstatuje, že v této věci nenastaly mimořádné okolnosti, které by odůvodňovaly postup podle ust. § 150 o.s.ř. a že tedy o náhradě nákladů řízení rozhodl prvostupňový soud správně podle zásady úspěchu ve věci, vyjádřené v ust. § 142 odst. 1 o.s.ř.

27. Potvrzen (rovněž podle ust. § 219 o.s.ř.) byl i výrok III., ve znění doplňujícího usnesení, když v něm uvedená částka 3 822 Kč odpovídá nákladům, které stát zaplatil na znalečném znalci Ing. Josefu Vaňkovi.
28. O nákladech odvolacího řízení rozhodl odvolací soud podle ust. § 224 odst. 1 o.s.ř. a ust. § 142 odst. 1 o.s.ř., kdy zcela procesně úspěšným žalobcům vznikly ve stádiu odvolacího řízení náklady spojené s právním zastoupením advokátem podle vyhl. č. 177/1996 Sb. Ty jsou tvořeny dvaceti hlavními úkony po 7 440 Kč [ust. § 11 odst. 1, a to 10x podle písm. d) - vypracování vyjádření k odvolání, a 10x podle písm. g) - účast na jednání dne 2. 11. 2022, když výše je dána ust. § 7 bod 6. AT ve spojení s ust. § 8 odst. 1 AT a ust. § 12 odst. 4 AT při zastupování deseti osob], a dvakrát náhrada hotových výdajů po 300 Kč (ust. § 13 odst. 3 AT). Otázka, kolik paušálních náhrad hotových výdajů přísluší advokátu zastupujícímu více účastníků, je v soudní praxi řešena nejednotně. Podle ust. § 13 odst. 3 AT zahrnuje paušální náhrada hotové výdaje na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné. Tato paušální náhrada má zjednodušit výpočet nákladů právního zastoupení, aby nebylo třeba evidovat a dokládat drobné výdaje pravidelně spojené s poskytováním právních služeb. Z paušální povahy náhrady pak vyplývá, že v konkrétním případě mohou být skutečné náklady nižší či vyšší. Při určení paušální náhrady zákonodárce patrně vycházel z průměrných výdajů, které jsou s poskytnutím jednoho úkonu právní služby obvykle spojeny. S ohledem na paušální povahu náhrady pak není významné, že při zastoupení více osob uvedené náklady mohou (ale nemusí) být vyšší. Tato úvaha vede k závěru, že za společné úkony při zastupování více osob přísluší advokátu ke každému úkonu pouze jedna paušální náhrada výdajů. Ve prospěch tohoto výkladu svědčí i dikce ust. § 13 odst. 3 AT, podle něhož paušální náhrada výdajů činí částku 300 Kč na jeden úkon právní služby, neboť i v případě, že advokát zastupuje dva a více účastníků a provede při tom nějaký úkon právní služby, jde stále o jeden úkon (např. podání žaloby), bez ohledu na to, kolik účastníků advokát zastupuje. Tomuto názoru odpovídá i praxe řady senátů Nejvyššího soudu ČR (srov. např. usnesení sp. zn. 21 Cdo 42/2014, 21 Cdo 43/2014 ze dne 7. 3. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1263/2012 ze dne 2. 5. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1483/2011 ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2158/2011 ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 239/2014 ze dne 21. 5. 2014, a sp. zn. 32 Cdo 3295/2012 ze dne 24. 6. 2013) a rovněž praxe Nejvyššího správního soudu ČR (srov. např. jeho rozsudky sp. zn. 2 Aos 1/2013 ze dne 24. 7. 2013, nebo sp. zn. 6 As 95/2014 ze dne 25. 6. 2014). Dále byla přiznána 21% daň z přidané hodnoty [ust. § 47 odst. 1, písm. a) zák. č. 235/2004 Sb. v platném znění] z výše uvedených položek ve výši 31 374 Kč (ust. § 137 odst. 3 o.s.ř.). Celkové náklady žalobců tedy činí za tuto část řízení 180 774 Kč a jejich náhrada jim byla přisouzena v obecné pariční lhůtě (ust. § 160 odst. 1 věta před středníkem o.s.ř.) a na zákonné platební místo (ust. § 149 odst. 1 o.s.ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat u soudu, který rozhodoval v prvním stupni, dovolání k Nejvyššímu soudu České republiky, a to do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo

kteřá v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak, když přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud.

Praha 2. listopad 2022

JUDr. Hana Lojkásková v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Řáhová

Toto rozhodnutí nabylo ve výroku I. právní moci dne 18.01.2023, ve výroku II. právní moci dne 18.01.2023 a je vykonatelné dne 24.01.2023. Připojení doložky provedla Jitka Černá dne 25.01.2023.